

Unge og kriminalitet

Niels Ulrik Sørensen, Jens Christian Nielsen & Martha Nina Osmec

1. Indledning

Dette kapitel belyser endnu et område, der har stor bevågenhed i offentligheden: unges kriminalitet. Historier om unges bandekriminalitet eller voldelige overfald på uskyldige rydder forsider og optager megen spalteplass i medierne. Også forskningen har beskæftiget sig indgående med unges kriminalitet (jf. Illeris m.fl. 2009). Allerede den tidlige ungdomsforskning (fx Burt 1925) havde således opmærksomheden rettet mod unge mænds afvigende og kriminelle adfærd, dels fordi tidlig kriminalitet øger risikoen for varig og mere alvorlig kriminalitet, dels fordi ungdomskriminaliteten er blevet set som et tegn på en alvorlig dysfunktion ved samfundet (Parsons 1949).

Selvom den kriminelle lavalder i Danmark for nylig er blevet sænket fra 15 år til 14 år, peger ingen undersøgelser på, at børn og unges kriminalitet er stigende. Tværtimod har der i de seneste årtier været en tendens til, at flere unge ikke har nogen kriminalitetsadfærd. Der er – med den danske kriminolog Flemming Balvigs ord – blevet flere lovlydige unge (Balvig 2006). Denne tendens dækker dog over en polarisering, hvor den stadig mindre gruppe af unge med kriminalitetsadfærd begår stadig grovere kriminalitet. Der har således været en bevægelse væk fra tingslig kriminalitet med indbrud og biltyverier mod personorienterede med røverier og overfald. Derudover har der været en tendens til, at unge kvinder i stigende grad er blandt kriminalitetsudøverne, selvom kriminalitet stadig er væsentligt mere udbredt blandt unge mænd end kvinder (Balvig & Kyvsgaard 2009).

I det følgende vil vi både belyse den kriminalitetsadfærd, de unge i undersøgelsen selv har haft, og den kriminalitet, andre har udsat dem for. Vi har således dels spurgt de unge, om de har stjålet personlige ting fra andre, begået butikstyveri, begået indbrud, har overfaldet eller truet andre. Og dels har vi spurgt dem, om de selv har været udsat for overfald eller trusler.

Efter at have belyst disse spørgsmål undersøger vi sammenhængene mellem de unges erfaringer med kriminalitet og nogle af de andre mistrivselrelaterede handlinger og orienteringer, vi har sat fokus på i rapporten: Vi ser således på forholdet mellem de unges kriminalitetsadfærd og deres erfaringer med rusmidler og doping, selvmordsadfærd, cutting, mobning og ensomhed.

Afslutningsvis belyser vi sammenhængene mellem de unges kriminalitetsadfærd og deres subjektive oplevelse af sig selv og deres liv, som det kommer til udtryk i de fire spørgsmål fra kapitel 2, som vi ligeledes har belyst i de øvrige kapitler: 1) hvordan deres liv er lige nu, 2) hvordan deres selvtillid er, 3) hvor populære de er i forhold til andre unge, samt 4) hvor ofte de føler, at de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen.

2. Unges erfaringer med kriminalitet

I tabel 1 viser vi de unges svar på, om de har begået de fem former for kriminalitetsadfærd, vi har spurgt til i undersøgelsen: Om de har 1) stjålet personlige værdigenstande fra andre, 2) begået butikstyveri, 3) begået indbrud 4) truet nogen, og endelig 5) overfaldet nogen. Af tabellen fremgår det, at det for hver af de fem kriminalitetsformer gælder, at en klar majoritet af de unge ikke har udøvet den pågældende form for kriminalitet. Den mest udbredte form for kriminalitet er butikstyveri, hvad 17,2 pct. af de unge har begået. På andenpladsen kommer det at true eller medvirke til at true nogen, hvilket 13,3 af de unge har prøvet. Hvor alvorlige trusler, det dækker over, har vi svært ved at afgøre. Det kan dreje sig om alt fra mildere trusler af chikane- eller mobbelignende karakter til trusler om fysisk vold, afpresning eller alvorlige dødstrusler. Derudover har 11,8 pct. af de unge stjålet eller medvirket til at stjæle personlige værdigenstande fra andre. Mindre udbredt er det at have erfaring med at begå indbrud (2,9 pct.) eller erfaring med overfald på andre (4,5 pct.), der begge må karakteriseres som mere alvorlige former for kriminalitet.

Tabel 1: Unges erfaring med udvalgte former for kriminalitetsadfærd			
	Alle unge	Unge mænd	Unge kvinder
Stjålet eller medvirket til at stjæle personlige ting fra andre	11,8%	*** 14,1%	*** 9,5%
Begået butikstyveri?	17,2%	** 19,1%	** 15,2%
Begået indbrud?	2,9%	** 3,8%	** 2,0%
Været med til at true nogen?	13,3%	*** 18,8%	*** 7,3%
Været med til at overfalde nogen?	4,5%	*** 6,2%	*** 2,6%
Ingen erfaring med disse former for kriminalitetsadfærd	70,7%	64,5%	77,1%

Chi square test: * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Ikke overraskende er alle de fem former for kriminalitet, vi har belyst, mere udbredt blandt de unge mænd end kvinder. Når det gælder butikstyveri, er den procentvise forskel imidlertid ikke særligt stor: 19,1 pct. af de unge mænd har prøvet at begå butikstyveri mod 15,1 pct. af de unge kvinder. Det at have truet andre er den næstmest udbredte kriminalitetsadfærd blandt alle unge, men mens 18,8 pct. af de unge mænd har sådanne erfaringer, er det samme kun tilfældet for 7,3 pct. af de unge kvinder. Flere unge kvinder har erfaring med at stjæle personlige ting fra andre (9,5 pct.), hvilket er den mest udbredte form for kriminalitet blandt de unge kvinder. Der er dog stadig væsentligt flere unge mænd, der har erfaring med denne form for kriminalitet (14,1 pct.). Endelig er der også langt flere unge mænd end kvinder, der har begået indbrud og været med til at overfalde nogen.

Kønsforskellene træder også frem, når vi ser på andelen af unge, der ikke har nogen erfaringer med de fem kriminalitetsformer, vi har spurgt til. 77,1 pct. af de unge kvinder har således ingen erfaringer med disse kriminalitetsformer, mens det samme gælder for 64,5

pct. af de unge mænd. Selvom det også er en klar majoritet af de unge mænd, der ikke har nogen erfaringer med de fem kriminalitetsformer, er de således mere tilbøjelige end de unge kvinder til at have sådanne erfaringer.

3. Unge, der har været udsat for trusler og overfald

Unge mænd har ikke bare flere erfaringer end unge piger med at udøve kriminalitet. I tabel 2 kan vi ydermere se, at det også er langt mere udbredt blandt unge mænd at have været udsat for kriminalitet i form af trusler eller overfald. Blandt alle unge er det knap halvdelen, der fortæller, at de har været udsat for trusler (47,6 pct.). Det dækker imidlertid over, at det er en klar minoritet af de unge kvinder, der har været udsat for trusler (36,5 pct.), mens det gælder for en klar majoritet af de unge mænd (58,4 pct.). Vi kan også se, at det er en oplevelse, der er mere udbredt blandt de ældste unge. Flere af de 20-24-årige end af de 15-19-årige har således været udsat for trusler.

Tabel 2: Andel af unge der har oplevet at blive udsat for trusler og overfald					
	Alle unge	Unge mænd	Unge kvinder	15-19-årige	20-24-årige
Blevet truet	47,6%	*** 58,4%	*** 36,5%	*** 43,4%	*** 52,1%
Blevet overfaldet	20,0%	*** 26,1%	*** 13,5%	*** 15,5%	*** 24,8%
Chi square test: * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001					

Mønstret gentager sig, når vi fæstner blikket på de unge, der har været udsat for overfald. En ud af fem unge har prøvet at blive overfaldet, men også bag dette tal er der en stor kønsforskel: Hvor 13,5 pct. af de unge kvinder har været udsat for overfald, er det tilfældet for næsten dobbelt så mange af de unge mænd, nemlig 26,1 pct. Også her finder vi en aldersforskel: Der er således flere af de 20-24-årige end af de 15-19-årige, der har været udsat for vold. Det er måske ikke så overraskende – med alderen øges de unges risiko for på et tidspunkt i livet at have været udsat for et overfald, dels er de unge i højere grad involveret i by- og nattelivets fest- og alkoholkulturer, efter de er fyldt 18 år, hvilket forøger risikoen for at blive involveret i vold (Balvig & Kyvsgaard 2009).

4. Sammenhænge mellem at udøve og være udsat for vold og trusler

Vi har tidligere set, at en stor andel af de unge, der har udsat andre for mobning, også selv har været udsat for mobning. På samme vis vil vi nu undersøge, om de unges erfaringer

med det at have overfaldet andre hænger sammen med det selv at have været udsat for overfald.

Og som det fremgår af tabel 3, er det bestemt tilfældet. Har man overfaldet eller medvirket til overfald på andre, er der en øget risiko for, at man også selv har været udsat for et overfald. For både unge mænd og kvinder gælder det, at det er en majoritet af de unge, der har udsat andre for overfald, som ligeledes selv er blevet overfaldet. Hele 67 pct. af de unge mænd med en sådan kriminalitetsadfærd på samvittigheden har ligeledes selv været udsat for overfald. Det er næsten tre gange så mange, som vi finder blandt de mænd, der ikke har erfaring med at overfalde andre. Også blandt de unge kvinder gør dette mønster sig gældende: 54,5 pct. af de unge kvinder, der har overfaldet nogen andre, er selv blevet overfaldet. Det er mere end fire gange så mange, som vi finder blandt de unge kvinder, der ikke har udøvet en sådan kriminalitetsadfærd.

Tabel 3: Sammenhæng mellem at udøve og være udsat for overfald			Selv blevet overfaldet
Unge mænd	Har været med til at overfalde nogen	Ja	67,0%
		Nej	23,4%
	Alle unge mænd		26,1%
Unge kvinder	Har været med til at overfalde nogen	Ja	54,5%
		Nej	12,4%
	Alle unge kvinder		13,4%

Chi square test: $P < 0,000$ for begge køn

Inspireret af mobbeforskning peger disse sammenhænge på, at mange af de unge, vi betragter som voldelige overfaldsmænd, også selv oplever at være ofre for vold og overfald, hvilket kunne være væsentligt at have in mente, når vi møder disse unge med forskellige tiltag. Det positive ved denne sammenhæng er, at hvis man ikke selv har en voldelig kriminalitetsadfærd, som fx det at overfalde andre, er der en væsentligt større sandsynlighed for, at man ikke selv er blevet udsat for overfald.

5. Unges forskellige kriminalitetserfaringer

Der er ikke bare forskel på udbredelsen af de fem former for kriminalitet, vi har spurgt de unge, om de har begået. Der er også forskel på, hvor alvorlige de er. Vi har på denne baggrund inddelt de unge i tre grupperinger, der afspejler, hvilken kriminalitetsadfærd de har haft:

Gruppe 1. Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd:

Består af de unge, der har svaret ja til, at de enten har overfaldet nogen eller begået indbrudstyveri, der er en relativ alvorlig form for tyveri (jf. Balvig 2006). Unge i denne gruppe kan også have erfaring med en eller flere af de tre øvrige former for kriminalitetsadfærd, som undersøgelsen belyser.

Gruppe 2. Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd:

Består af unge, der har svaret ja til, at de har stjålet personlige genstande fra andre, begået butikstyveri eller truet nogen. Trusler kan naturligvis være en alvorlig form for kriminalitet, men som regel er det ikke tilfældet. De unge i denne gruppe har ikke overfaldet andre eller begået indbrud.

Gruppe 3. Unge uden kriminalitetsadfærd:

Består af unge, der afviser at have erfaring med de fem former for kriminalitet, vi har undersøgt. Disse unge kan naturligvis have erfaringer med kriminalitetsformer, der ligger udenfor undersøgelsesområdet, men de vil sandsynligvis være mindre alvorlige.

Tabel 4 viser, at langt de fleste unge ikke har haft nogen kriminalitetsadfærd.

Tabel 4: Unges erfaring med kriminalitet – inddelt i tre grupper af kriminalitetsadfærd			
	Alle unge	Unge mænd	Unge kvinder
Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	6,2 %	*** 8,4%	*** 3,7%
Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	23,2 %	*** 27,1%	*** 19,2%
Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	70,6 %	*** 64,5%	*** 77,1%
Total	100 %	100 %	100 %

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

70,6 pct. af de unge tilhører således gruppe 3, dvs., at de ikke har haft nogen kriminalitetsadfærd. Ikke overraskende gør forskellen mellem unge mænd og kvinder sig også gældende her. 77,1 pct. af de unge kvinder har således ikke begået nogen af de nævnte former for kriminalitet, mens det samme er tilfældet for 64,5 pct. af de unge mænd.

Derimod er der flere af de unge mænd end af de unge kvinder, der alene har begået mildere former for kriminalitet. Hhv. 27,1 pct. af de unge mænd og 19,2 pct. af de unge kvinder tilhører således gruppe 2, hvilket svarer til 23,2 pct. af alle de unge.

Til gengæld er det blot 6,2 pct. af alle de unge, der har begået alvorlig kriminalitet, og således tilhører gruppe 1. Dette tal dækker dog over en stor kønsforskel: Mens 3,7 pct.

af de unge kvinder har sådanne kriminalitetserfaringer, gælder det samme for 8,4 pct. af de unge mænd. Der er med andre ord dobbelt så mange unge mænd som kvinder i gruppe 1.

Nærlæser vi tallene bag de enkelte grupperinger, bliver det tydeligt, at de unge i gruppe 1 med alvorlig kriminalitetsadfærd som regel har erfaring med flere former for kriminalitetsadfærd. 14 pct. af de unge i gruppe 1 har endda erfaring med alle fem kriminalitetsformer, mens 7,4 pct. kun har erfaring med en form for kriminalitet. I gruppe 2, der består af unge med mildere kriminalitetsadfærd, har 69,9 pct. udelukkende en erfaring med en form for kriminalitet.

6. Kriminalitetserfaringer, rusmidler og doping

Kriminalitetsadfærd står sjældent alene. Hvis de unge først er involveret i kriminalitet, er der også større sandsynlighed for, at de har prøvet andre mistrivselrelaterede handlinger og orienteringer. I det følgende ser vi derfor nærmere på sammenhængen mellem de unges tilhørsforhold til de tre kriminalitetsgrupper og deres rusmiddelbrug, dopingadfærd, selvmordsadfærd, cutting, mobning og ensomhed.

Som det fremgår af tabel 5, er brugen af rusmidler mest udbredt blandt de unge, der har erfaring med de alvorligere former for kriminalitetsadfærd. De unge, der ikke har erfaring med nogen af de fem former for kriminalitet, er mindre tilbøjelige til at benytte sig af tobak, alkohol, stoffer og doping.

Tabel 5: Sammenhæng mellem unges kriminalitetsadfærd og erfaring med rusmidler

	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	Alle unge
Ikke-ryger	28,5%	50,9%	77,8%	68,5%
Festryger	7,5%	14,5%	8,7%	10,0%
Fast ryger	64,0%	34,7%	13,5%	21,5%
Drikker ikke alkohol	10,3%	6,2%	11,1%	9,9%
Drikker sig aldrig fuld	1,4%	3,1%	5,1%	4,4%
Er fuld flere gange om ugen	15,0%	7,3%	3,7%	5,2%
Har røget hash	25,0%	37,4%	21,9%	25,7%
Har både taget hash og stoffer	54,7%	22,5%	3,7%	11,1%
Har taget anabolske steroider	8,9%	2,4%	0,1%	1,2%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge vist i tabellen

Fæstner vi først blikket på rygning, viser det sig således, at 77,8 pct. af de unge i gruppe 3 er ikke-rygere, mens 13,5 pct. er faste rygere. I gruppe 2 er der akkurat et flertal af de unge, der er ikke-rygere (50,9 pct.), men andelen af faste rygere er væsentligt højere i denne gruppe end blandt gennemsnittet af unge (34,7 pct.). Det overgås dog af de unge i gruppe 1, hvor rygning er en majoritetsadfærd. 64 pct. af disse unge er faste rygere. I denne gruppe er det kun 28,5 pct., der er ikke-rygere. Endeligt er det værd at bemærke, at den største

andel af fetrygere findes i gruppe 2. Disse unge har ikke bare erfaring med den mildere kriminalitet, men er også mere tilbøjelige til at ryge uden at vise tegn på afhængighed. Hovedmønsteret er dog først og fremmest, at jo mere alvorlig kriminalitet, de unge har begået, desto mere tilbøjelige er de til at være rygere.

Retter vi derefter vores søgelys på koblingen mellem kriminalitet og alkoholbrug, ser vi igen, at de unge, der tilhører gruppe 1, også er mere tilbøjelige til at drikke sig fuld flere gange om ugen (15 pct.). De er faktisk mere end dobbelt så tilbøjelige til at gøre det som de unge i gruppe 2 (7,3 pct.) og mere end fire gange så tilbøjelige som de unge i gruppe 3 (3,7 pct.). Det omvendte mønster tegner sig, når vi ser på de unge, der aldrig drikker sig fulde. Her er der færrest i gruppe 1 (1,4 pct.), få i gruppe 2 (3,1 pct.) og flest i gruppe 3 (5,1 pct.). Men ser vi så på de unge, der aldrig drikker alkohol, er der den største andel i gruppe 3 (11,1 pct.). De unge i gruppe 1 har dog en næsten lige så stor del, der ikke drikker alkohol (10,3 pct.). Færrest unge, der afholder sig helt fra alkohol, finder vi i gruppe 2 (6,2 pct.).

Ikke overraskende fortsætter det generelle mønster for rygning og alkoholforbrug, når vi ser på de unges brug af hash og andre former for stoffer. I gruppe 3 er det en overvældende majoritet af de unge, der hverken har prøvet hash eller andre former for narkotika (74,4 pct.). Mens det modsatte er tilfældet for gruppe 1, hvor 25 pct. af de unge har gjort sig erfaringer alene med hash og 54,7 pct. med både hash og andre stoffer. Igen er de unge i gruppe 2 særlige ved godt nok at have hyppigere rusmiddelbrug end gennemsnittet af alle unge, men samtidigt er der også flere af de unge i gruppe 2, som udelukkende har holdt sig til hash (37,4 pct.), end unge, som også har prøvet andre former for narkotiske stoffer (22,5 pct.). I gruppe 3 forholder det sig lige omvendt: 25 pct. af de unge i denne gruppe har holdt sig til hash, men hele 54,7 pct. også har taget andre former for stoffer. De unge i gruppe 2 ser således ud til at have en betragtelig rusmiddeladfærd, men samtidig ser de ud til at være bedre end de unge i gruppe 3 til at balancere brugen af rusmidler.

Endelig har vi set på, hvor stor en andel af de unge med forskellige kriminalitetserfaringer, der har taget doping i form af anabolske steroider. I gruppe 3 er det blot 0,1 pct., der har prøvet anabolske steroider eller overvejet at gøre det. I gruppe 2 finder vi langt flere (2,4 pct.), hvilket dog klart overgås af de unge i gruppe 1, hvor knap hver tiende har erfaring med anabolske steroider (8,9 pct.).

7. Kriminalitetserfaringer, cutting og selvmordsadfærd

Når vi retter opmærksomheden mod sammenhængen mellem de unges kriminalitetserfaringer og deres erfaringer med at skære sig, overveje selvmord og forsøge at begå selvmord, bliver det tydeligt, at de unge med kriminalitetserfaringer i højere grad end andre unge har erfaringer med disse handlinger og orienteringer. Og som det fremgår af tabel 6, gælder det i særlig grad for de unge i gruppe 1. I gruppe 3 har 6,6 pct. erfaring med at skære sig selv. 13,0 pct. i gruppe 2 deler den erfaring, hvilket dog overgås af gruppe 1, hvor 20,1 pct. af

de unge har erfaring med cutting. Unge, der har haft alvorligere former for kriminalitetsadfærd, ser således ud til at have en væsentligt højere tilbøjelighed til at skære sig end unge, der ikke har haft nogen kriminalitetsadfærd.

Tabel 6: Sammenhæng mellem unges kriminalitetsadfærd og deres erfaring med cutting og selvmordsadfærd

	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	Alle unge
Har skåret i sig selv	20,1%	13%	6,6%	8,9%
Har overvejet selvmord	30,7%	25,2%	12,6%	16,6%
Har forsøgt selvmord (af alle)	14,0%	7,2%	2,2%	4,1%
Har forsøgt selvmord (af unge med selvmordstanker)	45,5%	28,8%	17,2%	24,5%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge vist i tabellen

Mønstret gentager sig, når vi undersøger koblingen mellem kriminalitet og selvmordsadfærd. I gruppe 3 er det kun 12,6 pct., der har gjort sig overvejelser om at tage eget liv, mens det samme er tilfældet for 30,7 pct. i gruppe 1. I gruppe 2 er der også ganske mange, der har overvejet at tage deres eget liv (25,2 pct.). Ser vi på, hvor mange af de unge, der rent faktisk har forsøgt at begå selvmord, er der ikke overraskende flest i gruppe 1. Her er tallet 14 pct. Derefter følger gruppe 2 med 7,2 pct., og færrest finder vi i gruppe 3, hvor blot 2,2 pct. har forsøgt at tage deres eget liv.

Men ikke nok med, at der er flest i gruppe 1, der har haft overvejelser om at begå selvmord og har forsøgt at begå selvmord. Der er også en langt større andel af de unge i denne gruppe med selvmordsovervejelser, der har forsøgt at begå selvmord. Hele 45,5 pct. af de unge i gruppe 1, der har overvejet at tage deres eget liv, har således prøvet at begå selvmord. Til sammenligning er andelen 28,8 pct. i gruppe 2 og 17,2 pct. i gruppe 3.

Det peger for det første på, at unge med alvorligere former for kriminalitetsadfærd ikke bare er mere tilbøjelige til at have dystre tanker om deres eget liv, men de er også langt mere tilbøjelige til at handle på disse tanker. Det er naturligvis altid vigtigt at være opmærksom på unge, der har selvmordsovervejelser, men de færreste er måske klar over, at der også er god grund til at være opmærksom på, at de unge, vi mest bemærker for kriminalitetsadfærd og/eller voldelige adfærd, faktisk har en øget risiko for at have selvmordstanker og, endnu vigtigere, en øget risiko for at realisere disse negative tanker.

8. Kriminalitetserfaringer, ensomhed og mobning

I tabel 7 ser vi på sammenhængene mellem de unges kriminalitetserfaringer og deres erfaringer med mobning og ensomhed. Og hvis vi starter med mobning, kan vi spore en ten-

dens til, at de unge med kriminalitetserfaringer i højere grad end andre unge har været ofte udsat for mobning. I gruppe 3 fortæller 17,7 pct. af de unge således, at de ofte har været udsat for mobning, mens tallene for gruppe 2 og 1 er hhv. 21,7 og 22,3 pct.

En endnu tydeligere sammenhæng træder frem, når vi ser på unge, der ofte har udsat eller været med til at udsætte andre for mobning. I gruppe 3 er det kun 2,9 pct., der vedkender sig sådanne mobbeerfaringer. Væsentligt flere – dvs. 9,6 pct. – i gruppe 2 har ofte været med til at udsætte andre for mobning. Det er dog ikke engang halvt så mange som de 21,4 pct., vi finder i gruppe 1. Uden at der på nogen måde kan siges at være en kausal effekt mellem det at mobbe og udøve kriminalitet, så er det tydeligt, at unge, der ofte har været med til at mobbe andre, har en øget tilbøjelighed til også at have kriminalitetserfaringer, og det gælder særligt for de to former for kriminalitet, vi har karakteriseret som alvorligere kriminalitetsadfærd: at overfalde nogen og begå indbrudstyveri.

Tabel 7: Sammenhæng mellem unges kriminalitetsadfærd, ensomhed og erfaring med mobning					
		Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	Alle unge
Er ofte blevet mobbet		*** 22,3%	*** 21,7%	*** 17,7%	18,9%
Har ofte mobbet andre		*** 21,4%	*** 9,6%	*** 2,9%	5,6%
Ofte isoleret		*** 9,9%	*** 6,9%	*** 3,6%	4,8%
Savner ofte nogen at være sammen med		*** 11,7%	*** 10,3%	*** 8,0%	8,8%
Føler sig ofte holdt udenfor		1,9%	2,0%	1,9%	1,9%
Sjældent på alle 3 ensomhedsspørgsmål	Unge mænd	54,1%	54,1%	60,4%	58,2%
	Unge kvinder	***39,7%	***42,5%	***58,4%	54,6%
	Alle unge	***50,2%	***49,4%	***59,3%	56,4%
Stort netværk	Unge mænd	55,4%	58,2%	60,4%	59,4%
	Unge kvinder	**36,5%	**49,2%	56,4%	54,3%
	Alle unge	*49,8%	*54,4%	***58,3%	56,8%
Ingen venner at tale om problemer med		*** 5,1%	*** 2,1%	***1,5%	1,8%
Ingen voksne at tale om problemer med		*** 11,2%	*** 5,3%	***3,6%	4,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Mobning kan betragtes som en indikation på, at de unge mistrives socialt. Ensomhed er en anden indikator på en sådan mistrivsel. Tager vi fat på sammenhængen mellem de unges kriminalitetserfaringer og deres svar på de tre spørgsmål fra UCLA Loneliness Scale, der måler den subjektive oplevelse af ensomhed, er det spørgsmålet om isolation, der afføder de største svarforskelle. Kun 3,6 pct. af de unge i gruppe 3 beretter, at de ofte føler sig isolerede. Knap dobbelt så mange har den følelse blandt de unge i gruppe 2 (6,9 pct.), hvilket dog overgås af gruppe 1, hvor 9,9 pct. ofte føler sig isolerede. Dette kan hænge sammen med, at kriminalitetsadfærd kan være med til at marginalisere eller lige frem stigmatisere de unge i mange af de (især institutionelle) fællesskaber, som ungdomslivet foregår i.

På spørgsmålet om at savne nogen at være sammen med finder vi det samme mønster, om end forskellene mellem grupperne er mindre udtalte. I gruppe 1 er der flest – og endnu engang er det især hos de unge kvinder, der ofte savner nogen at være sammen med

(11,7 pct.) – mens der er færrest med denne ensomhedsfølelse blandt de unge i gruppe 3 (8,0 pct.). På det tredje spørgsmål fra UCLA Loneliness Scale om at føle sig holdt udenfor er der ingen forskelle at spore mellem de tre grupper.

Ser vi samlet på de tre spørgsmål fra UCLA Loneliness Scale, viser det sig ikke overraskende, at der er flest i gruppe 3, som har svaret sjældent på alle tre spørgsmål (59,3 pct.). Derimod er der en smule overraskende, at det samme gælder for lidt flere i gruppe 1 (50,2 pct.) end i gruppe 2 (49,4 pct.). Men det kan hænge sammen med, at der er en større andel unge kvinder i gruppe 2 end i gruppe 1, og at de unge kvinder med kriminalitetsadfærd er mindst tilbøjelige til at svare sjældent på alle tre ensomhedsspørgsmål.

Som tabellen viser, dækker tallene også over store kønsforskelle, når vi ser på grupperne med kriminalitetsadfærd. I gruppe 1 og 2 er det således en majoritet af de unge mænd (54,1 pct. i begge grupper), der har svaret sjældent på alle tre spørgsmål, mens det er en minoritet af kvinderne (hvh. 39,7 og 42,5 pct.). I gruppe 3 er der kun en mindre forskel på andelen af unge mænd og kvinder, der svarer, at de sjældent føler sig ensomme.

Ser vi så på et andet aspekt af det at være eller ikke være ensom, nemlig det at opleve at have andre at tale med, hvis man har problemer eller er ked af det, så gentager mønstret sig. Der er flest i gruppe 3, som har et stort netværk (58,3 pct.) – mindst 2 voksne og mindst 4 venner – de kan tale med om personlige problemer. Ikke helt så mange, om end stadig en majoritet af de unge i gruppe 2, giver udtryk for, at de ikke har et stort netværk (54,4 pct.). Knap halvdelen af de unge i gruppe 1 (49,8 pct.), der deler den oplevelse. Der er store kønsforskelle blandt de unge med kriminalitetsadfærd. I gruppe 1 er der 55,4 pct. af de unge mænd, der giver udtryk for, at de har et stort netværk, mens det til sammenligning kun er 36,5 pct. af de unge kvinder i gruppen. Og i gruppe 2 er det 58,2 pct. af de unge mænd mod 49,2 pct. af de unge kvinder, der oplever, at de har et stort netværk at gå til ved personlige problemer. Selvom der også er kønsforskelle på gruppe 3, så er forskellen slet ikke så stor som blandt de unge med kriminalitetsadfærd. For især de unge kvinder er kriminalitetsadfærd, og særligt de mere alvorlige former, statistisk forbundet til en mindre sandsynlighed for at opleve de har et stort netværk.

Et andet blik på de unges sociale netværk kan vi få ved at se på, hvor store andele af de unge med kriminalitetsadfærd der oplever, at de hhv. ikke har nogen venner eller voksne at tale med om personlige problematikker. Heldigvis gælder det for alle tre grupper, at de færreste unge oplever ikke at have nogen venner eller voksne at henvende sig til ved personlige problemer. Men igen er der dog en markant øget tilbøjelighed til, at unge med kriminalitetserfaringer har denne form for ensomhedsproblematik inde på livet. I gruppe 3 er det 1,5 pct. af de unge, der oplever, at de ikke har nogen venner, de vil kunne gå til. I gruppe 2 er andelen større (2,1 pct.), men langt den største andel findes i gruppe 1, hvor 5,1 pct. oplever, at de ikke har nogen venner at betro sig til. Og bortset fra, at andelen er endnu større

i alle grupper, gentager billedet sig, når vi ser på, hvor mange der ikke har nogen voksne at betro sig til: Andelen er 3,6 pct. i gruppe 3, 5,3 pct. i gruppe 2 og hele 11,2 pct. i gruppe 1. Går vi bag om tallene, ser disse tendenser endnu engang ud til at være værst for de unge kvinder med kriminalitetserfaringer.

9. Kriminalitetserfaringer og de unges oplevelse af sig selv og deres liv

Afslutningsvis vender vi også i dette kapitel tilbage til de fire spørgsmål, der handler om, hvordan de unge subjektivt oplever sig selv og deres liv.

I tabel 8 retter vi blikket mod sammenhængen mellem de unges samlede vurdering af deres liv og deres kriminalitetserfaringer. Uanset hvilken af de tre grupperinger af erfaringer med kriminalitetsadfærd, de unge tilhører, er der et klart flertal af de unge, der vurderer deres samlede liv positivt. Flest positive vurderinger finder vi blandt de unge i gruppe 3, som ikke har givet udtryk for at have haft kriminalitetsadfærd. Her er der 85,7 pct. der giver en positiv vurdering af deres liv og så få som 2,3 pct. der har en negativ vurdering. I gruppe 2 er andelen af positive vurderinger faldet til 79,2 pct. og de negative vurderinger er steget til 4,0 pct. Denne negative udvikling overtrumfes dog af de unge i gruppe 1, hvor der godt nok er 72,0 pct., der ser positivt på deres nuværende liv, men også 8,9 pct., der har en decideret negativ vurdering.

Tabel 8: Sammenhæng mellem unges vurdering af deres liv lige nu og deres kriminalitetsadfærd				
		Hvordan er dit liv?		
		Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt eller meget godt
Unge mænd	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	6,8%	20,3%	73,0%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	3,3%	15,9%	80,8%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	1,8%	11,4%	86,8%
	Alle unge mænd	2,6%	13,4%	84,0%
Unge kvinder	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	14,3%	17,5%	68,3%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	4,9%	18,4%	76,7%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	2,7%	12,6%	84,8%
	Alle unge kvinder	3,5%	13,9%	82,6%
Begge køn	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	8,9%	19,2%	72,0%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	4,0%	16,8%	79,2%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	2,3%	12,0%	85,7%
Alle unge		3,1%	13,6%	83,3%
Chi square test: P < 0,000 for begge køn				

Endnu engang viser der sig den kønsforskel, at de unge kvinder med kriminalitetsadfærd udviser flest tegn på mistrivsel. Det er især tydeligt blandt de unge i gruppe 1: Her er der 14,3 pct. af de unge kvinder, der vurderer deres nuværende liv negativt mod 6,8 af de unge mænd.

I tabel 9 undersøger vi sammenhængen mellem kriminalitetserfaringer og selvtillid. Og tabellen viser, at der både er flest i gruppe 1, der vurderer deres selvtillid er høj eller meget høj (77,6 pct.), og flest, der vurderer, at den er lav eller meget lav (8,9 pct.). Der er til gengæld næsten ikke forskel på vurderingen af egen selvtillid blandt de unge i gruppe 2 og gruppe 3.

Til gengæld kan vi spore ganske store kønsforskelle bag disse tal. Langt den største andel af de unge mænd i gruppe 1, som har tilkendegivet, at de har erfaring med alvorligere kriminalitetsformer, giver udtryk for, at deres selvtillid er i top. 86,5 pct. svarer, at de har en høj eller meget høj selvtillid. Men blandt de unge kvinder i gruppe 1 er der samtidigt den laveste andel, der giver udtryk for, at deres selvtillid er i top. Det gælder således kun for 55,6 pct. af de unge kvinder i denne gruppe. Kønsforskellene kommer også til udtryk ved, at uanset, om de unge kvinder har erfaring med kriminalitet eller ej, så er der flere med lavere selvtillid blandt kvinderne end blandt mændene i hver af de tre grupper.

Tabel 9: Selvtillid				
		Lav eller meget lav	Hverken lav eller høj	Høj eller meget høj
Unge mænd	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	4,7%	8,8%	86,5%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	4,0%	17,8%	78,2%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	3,8%	16,5%	79,7%
	Alle unge mænd	3,9%	16,2%	79,9%
Unge kvinder	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	* 19,0%	* 25,4%	* 55,6%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	* 8,6%	* 25,4%	* 66,1%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	* 7,5%	* 25,1%	* 67,4%
	Alle unge kvinder	8,1%	25,2%	66,7%
Begge køn	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	8,9%	13,6%	77,6%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	5,8%	20,7%	73,4%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	5,8%	21,2%	73,0%
Alle unge	6,0%	20,6%	73,4%	

Chi square test: * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Der er dog samtidig stor forskel på de tre grupper med hensyn til, hvor stor en andel af de unge kvinder, der vurderer, at deres selvtillid er i bund: I gruppe 3 har 7,5 pct. en sådan vurdering, i gruppe 2 gælder det for 8,6 pct., og i gruppe 1 er det hele 19 pct. af de unge kvinder, der mener, at deres selvtillid er i bund.

Når det gælder popularitet, kan vi endnu engang spore forskelle imellem de tre kriminalitetsgrupper, om end der ikke kun er forskelle. Andelen af unge, der oplever at være mindre populære end deres jævnaldrende, er således nogenlunde identisk i alle tre grupper. Nok er der flest i gruppe 1 (7,3 pct.), men det er kun hhv. 0,2 og 0,4 procentpoint flere end i gruppe 2 og 3.

Tabel 10: Sammenhæng mellem unges vurdering af popularitet i forhold til andre unge og deres kriminalitetsadfærd				
		Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Unge mænd	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	*** 2,8%	*** 66,2%	*** 31,0%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	*** 8,4%	*** 76,1%	*** 15,5%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	*** 7,9%	*** 78,7%	*** 13,4%
	Alle unge mænd	7,6%	77,0%	15,5%
Unge kvinder	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	*** 18,0%	*** 55,7%	*** 26,2%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	*** 5,3%	*** 78,0%	*** 16,7%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	*** 5,9%	*** 82,8%	*** 11,3%
	Alle unge kvinder	6,3%	80,9%	12,9%
Begge køn	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	***7,3%	***62,9%	***29,8%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	***7,1%	***76,6%	***16,3%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	***6,9%	***80,9%	***12,3%
Alle unge		6,9%	78,8%	14,3%
Chi square test: * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001				

Derimod er der stor forskel på, hvor mange unge der oplever at være mere populære end deres jævnaldrende. I gruppe 1 er det 29,8 pct., i gruppe 2 er det 16,3 pct., og i gruppe 3 er det 12,3 pct. Unge med mere alvorlige former for kriminalitetserfaringer ser således ud til at være mere tilbøjelige end andre unge til at vurdere, at de er mere populære end deres jævnaldrende.

Igen kan vi dog spore store kønsforskelle. Mest markant i gruppe 1, hvor de unge mænd er meget utilbøjelige til at føle sig mindre populære end deres jævnaldrende. Kun 2,8 pct. har en sådan vurdering af egen popularitet. Gruppe 1 har tydeligt færrest unge mænd, der oplever at være upopulære.

Samtidigt er der også flest unge mænd i gruppe 1, der ser dem selv som mere populære end andre unge. Dette gør sig også gældende for de unge kvinder i gruppe 1 – her er der absolut flest unge kvinder, der oplever at være mere populære end deres jævnaldrende. Men hos de unge kvinder er der også en stor polarisering, da hele 18 pct. oplever at være mindre populære. Det er markant flere end blandt de unge mænd, ikke bare i gruppe 1, men i alle tre grupper. Ligesom det er væsentligt flere, end vi finder blandt unge kvinder i gruppe 2 og 3.

På det fjerde spørgsmål om de unges subjektive oplevelse af selvet og livet, der går på, hvor ofte de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen, ser vi ikke overraskende, at flest unge i gruppe 1 synes, at de ofte har problemer, der gør det svært for dem at håndtere deres hverdag. 19,2 pct. af de unge i gruppe 1 har den vurdering, mens kun 7,3 pct. i gruppe 3 deler den vurdering. I gruppe 2 er der også væsentligt færre end i gruppe 1, men flere end i gruppe 3. 10,6 pct. synes således, at de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen. Blandt alle tre grupper er det dog en klar majoritet, der sjældent eller aldrig oplever at have den slags problemer inde på livet.

Tabel 11: Sammenhæng mellem unges vurdering af hvor ofte de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen og deres kriminalitetsadfærd				
		Sjældent eller aldrig	Hverken ofte eller sjældent	Ofte eller altid
Unge mænd	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	*** 65,5%	*** 17,6%	*** 16,9%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	*** 79,4%	*** 12,5%	*** 8,1%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	*** 83,4%	*** 10,4%	*** 6,2%
	Alle unge mænd	80,8%	11,5%	7,6%
Unge kvinder	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	*** 61,3%	*** 12,9%	*** 25,8%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	*** 72,4%	*** 13,8%	*** 13,8%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	*** 77,9%	*** 14,0%	*** 8,1%
	Alle unge kvinder	76,2%	13,9%	9,9%
Begge køn	Gruppe 1: Unge med alvorlig kriminalitetsadfærd	*** 64,5%	*** 16,4%	*** 19,2%
	Gruppe 2: Unge med mildere former for kriminalitetsadfærd	*** 76,5%	*** 12,9%	*** 10,6%
	Gruppe 3: Unge uden kriminalitetsadfærd	*** 80,4%	*** 12,3%	*** 7,3%
Alle unge		78,5%	12,7%	8,8%
Chi square test: * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001				

Vi kan også se, at der blandt de unge kvinder med kriminalitetserfaringer er en øget tilbøjelighed til at opleve, at deres problemer gør hverdagen svær at håndtere. Det gør sig særligt gældende for de unge kvinder i gruppe 1, hvor hele 25,8 pct. svarer, at de ofte eller altid har problemer, der gør det svært at klare deres hverdag.

